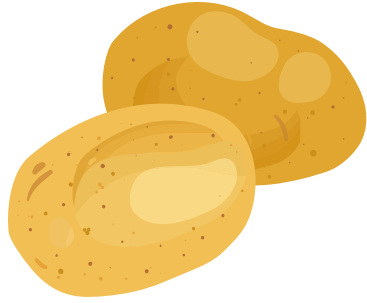

Посібник для фермерів та садівників
щодо ефективного ведення господарства
в галузі рослинництва

Метою агро буклета є надання практичної інформації фермерам та садівникам щодо ефективного ведення господарства в галузі рослинництва. Посібник охоплює ключові аспекти вирощування популярних культур, а також догляд за ними. Розглядаються типи теплиць, овочеві культури для тепличного вирощування, сівозміна, сумісність культур, добрива, сидерати та захист від шкідників.

1. Вирощування картоплі	4
2. Вирощування помідорів.....	6
3. Вирощування огірків.....	7
4. Вирощування кабачків	9
5. Вирощування кукурудзи.....	10
6. Вирощування солодкого перцю	12
7. Вирощування гіркового перцю	13
8. Вирощування полуниці та догляд за нею.....	15
9. Вирощування винограду та догляд за ним.....	17
10. Види теплиць	18
11. Які овочі та коли вирощують в теплицях.....	20
12. Сівозміна та сумісність культур.....	23
13. Добрива	26
14. Сидерати	27
15. Отрута від шкідників	28
16. Готуємо землю на зиму.....	29

1. Вирощування картоплі

Світловий день для успішної вегетації картоплі повинен становити 10-12 годин. Освітлення необхідне яскраве, особливо в період початкового росту, коли утворюються бульби і накопичуються поживні речовини. Недостатнє освітлення та забур'яненість можуть призвести до зниження здатності рослини до фотосинтезу, що в свою чергу впливає на розвиток бульб і зменшує врожайність. Важливо також забезпечити належний рівень зволоження ґрунту, оскільки від цього залежить формування бульб. У північних районах Степу та Лісостепу України картопля дає значні врожаї завдяки високій вологості та помірним температурним умовам.

Картоплю садять, коли ґрунт прогрівається до 8-10°C (зазвичай у другій декаді квітня). Для забезпечення конвеєрного збору врожаю висадку картоплі можна проводити в кілька етапів з інтервалом у 10-14 днів. Оптимальна денна температура для росту картоплі становить від +18 до +22°C, а нічна — від +10 до +12°C. Весняні заморозки можуть пошкодити сходи картоплі, якщо температура опуститься нижче -1°C, проте картопля досить стійка до короткочасних холодів.

Важливо враховувати попередні культури, після яких висаджують картоплю. Найкращі попередники для картоплі – це бобові культури, озимі зернові, льон і кукурудза. Не рекомендується висаджувати картоплю після соняшнику, ріпаку та капусти, оскільки ці культури виснажують ґрунт і можуть залишити шкідників, які негативно впливають на картоплю.

Залежно від тривалості вегетаційного періоду сорти картоплі поділяють на ранні (70-80 днів), середньоранні (80-90 днів), середньостиглі (90-100 днів) та пізньостиглі (100-120 днів). Вирощування картоплі в домашніх умовах, як і у професійних масштабах, вимагає дотримання певних правил і врахування кліматичних умов місцевості.

Для успішного вирощування картоплі на присадибній ділянці необхідно:

- обрати високоврожайний сорт картоплі;
- забезпечити родючий ґрунт з помірною кислотністю;
- посадити картоплю на добре освітленій ділянці, захищеній від сильних вітрів;
- дотримуватися схеми посадки (40x60 см) і глибини закладання бульб у ґрунт (8-10 см);
- здійснювати підживлення мінеральними добривами у період вегетації;
- проводити регулярне підгортання і розпушування ґрунту.

Картопля добре росте поруч з бобовими культурами, кукурудзою, капустою, але не варто висаджувати її поряд з помідорами або соняшником. Урожай картоплі залежить від своєчасної посадки, догляду, а також від погодних умов. Важливо також забезпечити регулярне підживлення і полив, особливо в періоди сухої погоди, що дозволить отримати високий урожай якісних бульб.

Рекомендації зі зберігання картоплі:

- найкраще місце для зберігання картоплі – це льох чи підвал (прохолодне та постійно темне приміщення), Перед тим, як засипати овочі у погріб, проведіть його дезінфекцію 3% розчином мідного купоросу. Після цього приміщення потрібно просушити та перевірити, чи є достатня вентиляція. Також можна побілити це вплине, наскільки добре зберігатиметься картопля.
- необхідно правильно висушити картоплю після викопування, залишивши їх під навісом на кілька днів;
- потрібно перевірити та видалити пошкоджену картоплю й відсортувати за розміром;
- зберігати при температурі 2 – 3 градуси та вологість близько 80%, у дерев'яних ящиках або засіках, що забезпечують вентиляцію;
- картоплю не можна зберігати поруч з цибулею, оскільки етилен, що виділяється цибулею, прискорює проростання та псування картоплі;
- для запобігання гниття та проростання картоплі, рекомендується класти поруч буряк, який поглинає зайву вологу, або яблука, що мають схожий ефект.

2. Вирощування помідорів

Світловий день для успішної вегетації помідорів повинен становити 10-12 годин. Освітлення необхідне яскраве, особливо в період формування квіткових бутонів і зав'язей, коли рослина активно накопичує поживні речовини та утворює плоди. Недостатнє освітлення може призвести до подовження стебла, зменшення кількості квіток та затримки дозрівання плодів. Для помідорів важливо підтримувати оптимальний рівень зволоження ґрунту, оскільки нестача вологи може негативно вплинути на формування плодів і їхню якість.

Помідори висаджують, коли ґрунт прогрівається до 12-15°C (зазвичай у другій декаді травня). Для забезпечення конвеєрного збору врожаю насіння помідорів висівають у декілька етапів з інтервалом у 10-14 днів. Оптимальна денна температура для росту помідорів становить від +20 до +25°C, а нічна — від +15 до +18°C. Помідори добре витримують короткочасні зниження температури до +10°C, але при нижчих температурах може відбуватися зупинка росту і навіть загибель рослин.

Важливо також враховувати попередні культури, після яких висаджують помідори. Найкращі попередники для помідорів — це бобові культури, огірки, капуста і цибуля. Не рекомендується висаджувати помідори після картоплі та баклажанів, оскільки ці культури належать до одного ботанічного роду і мають спільних шкідників та хвороби, що може знижувати врожайність.

Залежно від сорту помідорів, тривалість вегетаційного періоду може варіюватися від 90 до 120 днів. Вирощування помідорів в умовах присадибної ділянки потребує врахування кліматичних умов і особливостей ґрунту.

Для успішного вирощування помідорів на присадибній ділянці необхідно:

- обрати високоврожайний сорт помідорів, який підходить для конкретного регіону;
- забезпечити родючий ґрунт з нейтральною або слабо кислотою реакцією;
- посадити розсаду помідорів на добре освітленій ділянці, захищеній від сильних вітрів;
- дотримуватися схеми посадки (40x60 см) і глибини закладання розсади у ґрунт (5-7 см);
- забезпечувати регулярний полив та підживлення мінеральними добривами у період вегетації.

Помідори добре ростуть поруч з морквою, цибулею, капустою, але не варто висаджувати їх поруч з картоплею або баклажанами. Урожай помідорів залежить від своєчасного догляду, підживлення та належного зволоження ґрунту. Важливо забезпечити регулярне видалення бур'янів і розпушування ґрунту, що допоможе підвищити врожайність та якість плодів.

3. Вирощування огірків

Світловий день для успішної вегетації огірків повинен становити 10-12 годин. Освітлення має бути яскравим і рівномірним, особливо на етапі формування зав'язей та активного росту плодів. Недостатнє освітлення може призвести до витягування стебел, зменшення кількості зав'язей і затримки в дозріванні плодів. Для огірків важливо підтримувати постійний рівень зволоженості ґрунту, оскільки нестача вологи негативно впливає на утворення плодів і їхню якість.

Огірки висівають, коли ґрунт прогрівається до 15-18°C, зазвичай у другій декаді травня. Для забезпечення стабільного врожаю рекомендується висівати огірки в кілька етапів з інтервалом у 7-10 днів. Оптимальна денна температура для вирощування огірків становить від +22 до +28°C, а нічна — від +18 до +20°C. Огірки чутливі до заморозків, тому важливо забезпечити захист рослин при раптовому зниженні температури.

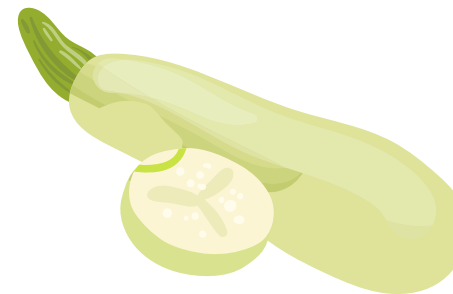
Важливо також враховувати попередні культури, після яких висаджують огірки. Найкращими попередниками є картопля, капуста, цибуля та бобові культури. Не рекомендується висаджувати огірки після баштанних культур, таких як кабачки, дині або кавуни, оскільки це може призвести до виснаження ґрунту та поширення хвороб.

Залежно від сорту, огірки можуть мати різний період вегетації — від 45 до 70 днів. Для досягнення високого врожаю огірків на присадибній ділянці слід враховувати особливості ґрунту та кліматичних умов.

Для успішного вирощування огірків на присадибній ділянці необхідно:

- вибрати високоврожайний сорт огірків, який підходить для умов вашого регіону;
- забезпечити родючий, легкий і добре дренований ґрунт з нейтральною або слабо кислою реакцією;
- розміщувати огірки на добре освітленій ділянці, захищеній від сильних вітрів;
- висівати насіння на глибину 2-3 см і дотримуватися оптимальної схеми посадки (50x70 см);
- регулярно підживлювати рослини органічними та мінеральними добривами у період вегетації.

Огірки добре ростуть поруч з бобовими культурами, кукурудзою та кропом, але не варто висаджувати їх поруч з картоплею та гарбузами. Урожай огірків значною мірою залежить від своєчасного догляду, зокрема регулярного поливу, підживлення та видалення бур'янів. Регулярний полив теплою водою та розпушування ґрунту між рядами допомагає підтримувати оптимальні умови для зростання і плодоношення огірків.

4. Вирощування кабачків

Світловий день для успішної вегетації кабачків повинен становити 10-12 годин. Освітлення має бути достатньо інтенсивним, особливо на початку розвитку рослин, коли відбувається активне утворення листової маси та закладання плодів. Нестача світла призводить до витягування рослин, зниження врожайності та якості плодів. Кабачки потребують стабільного зволоження ґрунту, особливо в період цвітіння і утворення плодів, коли нестача вологи може призвести до деформації плодів та зниження їх кількості.

Висаджують кабачки, коли ґрунт прогрівається до 12-15°C, зазвичай у другій половині травня. Для забезпечення безперервного врожаю можна висівати кабачки у кілька етапів з інтервалом у 7-10 днів. Оптимальна температура для росту кабачків вдень становить від +20 до +26°C, а вночі — від +15 до +18°C. Кабачки є досить теплолюбними рослинами і можуть потерпати від весняних заморозків, тому важливо враховувати кліматичні умови під час висадки.

Кабачки найкраще висаджувати після культур, які не виснажують ґрунт, таких як бобові, картопля, морква або цибуля. Не рекомендується висаджувати кабачки після інших гарбузових культур, таких як огірки або дині, через ризик поширення спільних хвороб.

Кабачки мають короткий період вегетації, що триває від 45 до 60 днів. Це робить їх придатними для вирощування в різних кліматичних умовах і дозволяє отримати врожай у стислі терміни.

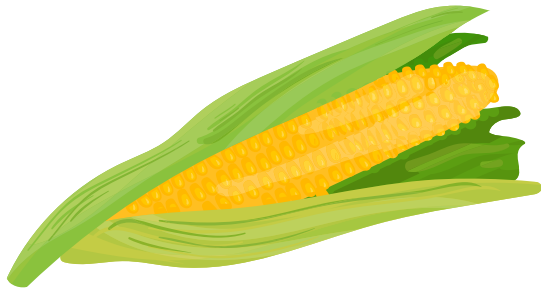
Для успішного вирощування кабачків на присадибній ділянці необхідно:

- вибрати високоврожайний сорт кабачків, який підходить для умов вашого регіону;

- забезпечити родючий, легкий і добре дренований ґрунт;
- висівати насіння або висаджувати розсаду на добре освітленій ділянці з захистом від холодних вітрів;
- дотримуватися схеми посадки (70x70 см або 60x60 см) для забезпечення достатнього простору для розвитку рослин;
- забезпечити регулярне підживлення мінеральними та органічними добривами в період активного росту і плодоношення.

Кабачки добре ростуть поруч з бобовими культурами, кукурудзою, та іншими овочевими культурами, але не варто висаджувати їх поруч з іншими гарбузовими культурами, щоб уникнути перехресного запилення та поширення хвороб. Регулярний догляд, включаючи розпушування ґрунту, полив та прополювання, сприятиме здоровому росту кабачків та підвищенню їх врожайності.

5. Вирощування кукурудзи

Світловий день для успішної вегетації насіння кукурудзи повинен бути 8-10 годин. Освітлення необхідне яскраве, насичене, особливо на початку вегетації, так як саме в цей час утворюється листовка поверхня, відбувається накопичення органічних речовин. Нестача світла, засміченість призводять до недостатньої абсорбції рослиною азоту, фосфору, калію, магнію, внаслідок чого припиняється ріст органів плодоношення. Від рівня зволоженості залежить цвітіння і утворення зерна. У зв'язку з високою вологістю північних районів Степу та Лісостепу кукурудза дає значні врожаї в цих зонах. Чималий урожай зерна і зеленої маси отримують на всіх ґрунтах, придатних для вирощування інших польових культур.

Кукурудзу сіють, коли ґрунт прогрітий вглиб до 10-12°C (3 декада квітня). З метою забезпечення конвеєрного виробництва качанів цукрової кукурудзи насіння цукрової кукурудзи висівають в декілька серій з проміж-

ком 10-12 діб. Вдень температура повинна бути від +22 до +25°C, а вночі +18°C. Збільшення вегетативної маси відбувається при +10- +12°C і вище. Весняні заморозки не зашкодять кукурудзі, якщо точка росту не травмується. А ось осінні холоди до -4°C породжують відмирання рослин.

Важливо і те, після яких культур можна сіяти насіння кукурудзи. Кукурудзу сіють після зернових і зернобобових культур, картоплі, огірка, цибулі, в Степу - озимої пшениці. Не можна сіяти кукурудзу в Степу після суданської трави, соняшнику та цукрових буряків, які сильно висушують землю, а також після капусти і редьки.

За тривалістю вегетаційного періоду гібриди та сорти кукурудзи бувають ранньостиглими (90-100 днів), середньоранніми (105-115 днів), середньостиглими (115-120 днів), середньопізніми (120-130 днів) і пізньостиглими (135-140 днів).

Не дивлячись на повсюдне професійне вирощування кукурудзи, тобто вирощування кукурудзи як бізнес, актуальним є і культивування насіння кукурудзи в домашніх умовах. Необхідно враховувати агрокліматичні умови дачної ділянки і дотримуватися деяких правил.

Що потрібно, щоб посадити насіння кукурудзи цукрової на вашій ділянці?

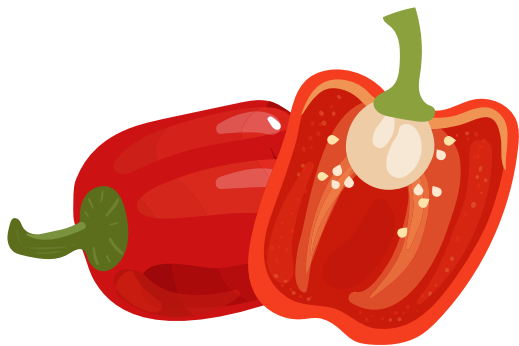
- високоврожайний гібрид;
- родюча, трохи кисла земля;
- захищене від вітру місце, що прогрівається;
- посадіть насіння кукурудзи не рядами (це сприяє запиленню жіночих квітів), а прямокутниками - отримаєте більш високий урожай;
- підгодівля мінеральними добривами в період вегетації;
- штучне запилення - вранці злегка трясти волоті: пилко з однієї кукурудзи буде перелітати на іншу, в результаті сформуються великі качани і зерна на них.

Насіння кукурудзи цукрової добре росте поруч з огірками, помідорами, гарбузом, квасолею і бобами. Не саджайте кукурудзу поруч з селерою або столовим буряком. Часто фермери на невеликих ділянках практикують сусідство кукурудзи і огірка. Урожай обох культур вас дуже порадує!

Посів кукурудзи необхідно починати в кінці квітня або на початку травня в

добре скопаний ґрунт. Насіння кукурудзи вноситься вглиб ґрунту на 8 см., квадратно-гніздовим способом (60х60) або широкорядним способом, ряд від ряду розташовують на 60-70 см. При відповідних умовах сходи з'являються через 7-10 днів. Потім потрібно провести розпушування між рядами і між рослинами. Коли у кукурудзи з'являється другий лист, посадку треба прорідити. При видаленні залишайте в ряду паростки на відстані 35-40 см. Якщо ви посіяли кукурудзу в лунки, то залиште по два паростка. Далі іноді рихліть ґрунт, особливо після дощу, видаляйте бур'яни.

6. Вирощування солодкого перцю

Сходи перцю з'являються на 3-5 днів раніше, якщо насіння замочити у воді кімнатної температури на 12 годин. Насіння, просушене до сипучості, висівають у посівні ящики в першій декаді березня.

Підготовка ґрунтосуміші - Для цього візьміть 2 частини дернової землі та 1 частину перегною. На 1 м² використовують 10-15 г насіння перцю.

ґрунтосуміш для горщиків готують у співвідношенні: 5 частин торфу, 4 частини перегною, 1 частина тирси з дерев м'яких листяних порід. На 1 м³ суміші додають 1 кг аміачної селітри, 1,5 кг **суперфосфату**, 0,8 кг **хлористого калію**.

Регулювання температури - До появи сходів температуру повітря в приміщенні підтримують на рівні + 25-30°C (при оптимальній вологості ґрунту. Після появи сходів її знижують до +14-17°C і витримують такий режим впродовж 5-7 днів. Оптимальний температурний режим для розсади вдень: у похмуру погоду +18-20 °C, в сонячну + 25-27°C, вночі + 12-15°C.

Вирощування розсади перцю в горщиках - Доведено, що розсада, вирощена в торфо-перегнійних горщиках, дає врожай на 10-12 днів раніше,

ніж та, що вирощена звичайним методом (у ґрунті).

Та й обсяги врожаю у першому випадку будуть на 20-30% більшими. Оптимальний розмір горщиків для розсади 60-денного віку становить 8 см x 8 см.

Волога в ґрунті - ґрунт для розсади в захищеному ґрунті підтримують в зволоженому стані. Для поливання використовують воду +20-25°C.

Як загартовувати розсаду перцю - Загартування розсади починають за 10 днів до її висаджування у відкритий ґрунт. Для цього поступово посилюють вентиляцію споруд закритого ґрунту, збільшуючи площу відкритих отворів до 50% повного покриття.

В цей час поступово зменшують кількість поливів до повного їх припинення. За день до висаджування, розсаду добре поливають.

Посадка перцю у відкритий ґрунт - Зазвичай у відкритий ґрунт розсаду висаджують в кінці другої — на початку третьої декади травня. В ідеалі на цей час 55-60 денна розсада повинна досягти 20-25 см заввишки, мати 8-10 листків і діаметр стебел 4-5 мм.

Вирощування розсади солодкого перцю за такою технологією забезпечує добре приживання рослин у відкритому ґрунті, рівномірний їх розвиток, ранній врожай високої якості.

Кольори солодкого перця

Традиційно солодкий перець буває чотирьох кольорів: зеленого, жовтого, помаранчевого і червоного. Раніше це були не різні сорти, а різні стадії дозрівання.

7. Вирощування гіркого перцю

Гострий перець – досить популярна культура в Україні, невибаглива до умов вирощування. Завдяки своєму незвичайному смаку та корисним властивостям, він застосовується в різних сферах від кулінарії до медицини.

Особливості вирощування

Гіркий перець ділиться на 4 види: стручковий, капсикум китайський, стручковий ягідний і стручковий опушений. Виняток, який не відноситься ні до одного з видів – пекучий кайєнський перець – висока чагарникова рослина з масою дрібних плодів.

Перець стає пекучим завдяки наявності в плодах і насінні капсаїцину – безбарвної кристалічної речовини з пекучим смаком. На лицьовій стороні упаковок насіння SeedEra є спеціальна шкала, яка показує ступінь гостроти – від м'якої до екстремальної. І хоча пекучість перцю залежить від сорту, на її ступінь впливають також умови вирощування. Крім того, важливо правильно зберігати плоди, щоб в них залишалася первісна гострота. Для цього після збирання перчинки висушіть або переробіть.

А щоб сорт повністю розкрив свій смак, необхідно одночасне виконання декількох умов:

- регулярно зволожуйте ґрунт і давайте повітрю проникати в землю;
- під час вегетації підтримуйте оптимальний температурний режим (25-27°C);
- стежте, щоб рослини отримували достатньо сонячного тепла та світла;

Кращі сорти гірконого перцю

Гіркий перець – справжня скарбниця корисних речовин. Пропонуємо ТОП-5 кращих сортів для посадки: **Угорський жовтий, Український, Кайєнський чилі, Циклон і Хабаньєро суміш.**

Угорський жовтий перець - це один з найбільш холодостійких ранніх сортів. Він відмінно росте в теплиці, відкритому ґрунті і навіть на підвіконні. Кущ досягає висоти 50 см, плоди подовжено-конічні, глянцеві, важать 40-60 грам, в технічній стиглості яскраво-жовті, а в біологічній – червоні. Сорт високоврожайний при тому, що в догляді не вимогливий і може вирощуватися на незахищених грядках. Перець Угорський жовтий використовується в домашній кулінарії для прикраси страв, а також ідеальний для консервування та приготування маринадів.

8. Вирощування полуниці та догляд за нею

Садити полуницю варто з першого по десяте серпня, бажано обирати пізні сорти, що починають цвісти вже після заморозків, якщо ваша зона постійно під них потрапляє.

Найкращими сортами полуниці експерт вважає «Джолі», середньоранню «Сонату», «Мармеладу», пізню «Флоренс», ранню, не транспортабельну, але дуже солодку «Десну», яка чудово підійде для домашнього садіння. Купувати полуницю краще саджанцями в касетах (міні-горщиках з землею), тоді відразу наступного року отримаєте врожай. «Перевірити на ринку саджанці неможливо. На вигляд вони мають бути здорові, не пошкоджені, з товстою шийкою, але який саме сорт вам захочуть продати і чи не змішаний він ще з якимось – на жаль, не дізнаєшся. Купувати краще в перевіреного виробника.

Для домашнього садіння варто використовувати касетні підрощені саджанці, тоді в перший рік ви отримаєте великий урожай – так, «Джолі» одразу може дати 800-900 г ягід з одного куща.

У серпні рослину садять у ґрунт, але не кидають напризволяще: використовують крапельний полив, добрива. До осені вона підростає, розвивається, взимку гарно вкорінюється – і тоді гарантовано дає плоди влітку

Підготовка і планування

Готують площу під рослину не раніше ніж за рік. Сміливо саджають полуницю в період, коли поле парує, тобто чисте й рік нічим не засаджене. Органічні й хімічні добрива вносяться в залежності від аналізу ґрунту, загалом йде до 50-80 тонн перегною на гектар або до 5-8 кг на метр квадратний. Їх можна закладати навіть ще під попередню культуру – полуниці теж дістанеться. Не рекомендується садити рослину після пасльонових, зокре-

ма картоплі, томатів, баклажанів, перцю – культури мають спільні хвороби, що можуть вразити полуницю. Вдалим буде вирощування полуниці після чорного пару (це коли у період парування ґрунт очищається від бур'янів, хвороб і шкідників, у ґрунті нагромаджується і зберігається волога, збільшуються).

Де полуницю краще посадити

Ця ягода дуже любить сонце, вона, звичайно, встигне і в тіні, але для цієї мети висаджують особливі сорти, які не бояться тіні. Не стане полуниця добре розвиватися і давати багатий урожай і в низинах, де збирається холодне повітря, і височини вона не любить, тут її палитиме спекотне проміння сонця в спеку. У полуниці коріння розташоване під самою поверхнею ґрядки, вони різко реагують на зміни умов

Чим навесні удобрювати полуницю

У цей час потрібні речовини, що стимулюють зростання рослин – це робить азот. Найпростіше приготувати підживлення з коров'яку. Береться 1 кг свіжого коров'ячого гною і його заливають відром води, залишають на день (щоб він краще розчинився), цим розчином і обережно поливають посадки полуниці.

Сорти полуниці

1. **Азія** — незважаючи на агротехнологічну складність та схильність до захворювань, дав найвищі результати за врожайністю.
2. **Румба** — стійкий до захворювань, нескладний щодо агротехнологічного догляду.
3. **Брілла** — має високу врожайність, непримхливий.
4. **Зенга** — має хороші показники для заморожування, легко відділяється хвостик.
5. **Клері** — добре переніс заморозки, стійкий до захворювань.

9. Вирощування винограду та догляд за ним

Незважаючи на примхливість винограду, дачники успішно висаджують кущі різноманітних сортів і отримують гарні врожаї. Якщо ви вирішили створити виноградник, кінець весни — початок літа — вдалий час придбати саджанці і розпочати посадку.

Правильна посадка винограду починається з вибору місця. Лозі потрібно багато світла і тепла, тому обирайте обгороджену від вітру ділянку,

наприклад, біля південної стіни будинку або сараю.

НА ВИНОГРАД НЕ ПОВИННА СТІКАТИ ВОДА З ДАХУ, ІНАКШЕ ВІН ЗАГИНЕ.

Ґрунт потрібен максимально поживний, пухкий. Надавайте перевагу чорноземам з високим вмістом гумусу. Також виноград успішно приживеться на кам'янистій або піщаній землі, якщо попередньо додати у яму гумус. Глинисті і торф'яні ґрунти рослині сподобаються менше, тому варто покласти на дно ями керамзит, биті цеглини, щебінь або інший дренаж.

НА ЛЕГКИХ ПІЩАНИХ ҐРУНТАХ ЯГОДИ ВИНОГРАДУ ДОЗРІВАЮТЬ НА 1-2 ТИЖНІ РАНІШЕ, НІЖ НА ВАЖКИХ.

У першу чергу молоді лози потрібно загартувати. Навіть якщо продавець переконував вас, що самостійно провів усі процедури, краще перестрахуйтеся. Адже саджанці, які не пройшли загартування, гірше приживаються і більше хворіють. Від них можна довше очікувати врожай або вони зовсім загинуть, навіть не пішовши у зростання.

Процедуру проводять у такий спосіб: близько 2 тижнів щодня тримайте саджанці на свіжому повітрі. Починайте з чверті години у перший день, а

потім щодня збільшуйте час на 30 хвилин. У перший тиждень захищайте лозу від сонця. Останні 3-4 дні виноград повинен постійно перебувати на свіжому повітрі.

Правильне і систематичне застосування садових препаратів – забезпечить вашому винограднику здоровий ріст і відмінний урожай. Не чекайте поки хвороба проявиться – профілактичні обприскування найкоротший шлях до хорошого винограднику.

10. Види теплиць

Найпростіше визначити вид теплиці за тими культурами, які планують в ній вирощувати. Від ранніх врожаїв до рекордної кількості зібраних овочів чи колекції квітів - є декілька видів теплиць за призначенням.

Овочеві - літні та зимові, розбірні та стаціонарні, оснащені автополивом і ні, з усіх видів матеріалів, саме такі теплиці зустрічаються найчастіше і бувають як вузькоспеціалізованими - для помідорів, огірків - так і для змішаних насаджень.

Квіткові - аркові чи краплевидні, двоскатні чи складні, такі теплиці завжди з полікарбонату або скла з особливим мікрокліматом.

Розсадні - найпростіші теплиці для вирощування здорової розсади, у конструкції яких передбачені спеціальні стелажі.

З точки зору форми теплиці, її профілю, архітектури, конструкції, визначитися значно простіше. Відштовхуватися краще від того, як ви хочете розмістити теплицю: біля будинку або іншої конструкції (з прив'язкою до вже наявних умовних стін) або ж як окремо розташований об'єкт.

ФОРМИ ТЕПЛИЦЬ

За критерієм виділяють декілька базових видів теплиць.

Односкілі теплиці

Найпростіша конструкція, дуже функціональна, зручна теплиця, що облаштовується біля стіни існуючої будівлі з дахом, направленим в одну сторону і можливим входом зсередини.

Головні переваги односкілої теплиці - економічність, зручність в експлуатації, довільний вибір матеріалів.

Недоліки односкатних теплиць - обмежена площа і вплив на будівлю.

ВИДИ ТЕПЛИЦЬ

Теплиця під агроволокном - біле, чорне укривне агроволокно, наприклад, спанбон-міцне, чудово стримує вітер, будь-які опади і, навіть, здатне захистити рослини від морозів до - 7. У якості матеріалу для покриття теплиць може використовуватись до 5 сезонів підряд. Не даремно агроволокно все частіше використовують і для переносних парників. При виборі агроволокна для теплиці треба уважно вивчати рекомендації виробника.

Теплиці плівки найпоширеніший покривний матеріал та один з найдоступніших, але дуже нетривкий і вимагає зміни ледве не щороку. Плівкові теплиці дуже легко зібрати власноруч, вони легкі, не вимагають фундаменту і потужних конструкцій, чудово пропускають необхідне рослинам освітлювання і створюють особливу підвищену вологість.

Та рідко коли ці переваги компенсують недоліки, в тому числі підвищену схильність до розповсюдження захворювань і шкідників всередині, проблемами конденсату, легкість деформації, потребу постійно купувати нову плівку.

Деяко покращеними характеристиками завдяки більшій міцності володіють теплиці з армованої плівки. Та все ж і вона є дуже недовговічним матеріалом, в порівнянні з іншими варіантами.

Теплиці зі скла

Скло у теплицях вважається класичним варіантом, не дивлячись на свою крихкість. Довговічні засклені теплиці володіють чудовою теплоізоляцією і забезпечують рослинам ідеально яскраве освітлення. Але є у них і недоліки.

Скляні теплиці вимагають ретельного провітрювання, підвищують ризик перегріву рослин. Не варто забувати, що скло - матеріал не простий в роботі і далеко не доступний. Конструкції вимагають надзвичайно надійних каркасів. А експлуатація - особливих правил безпеки, адже скло часто б'ється, розколюється навіть від дії контрастних температур і вимагає оперативної заміни.

Теплиці з полікарбонату

Наймодніший варіант покриття для теплиць, полікарбонат, обирають все частіше, адже, не дивлячись на високу вартість, у полікарбонату є величезні плюси. Цей матеріал у кілька сотень разів міцніше скла і плівки. Стійкий до високих температур, легкий, забезпечує чудову теплоізоляцію при низькій теплопровідності, стійкий до хімічних впливів, довговічний - не б'ється і не тріскає, гнучкий. Простота встановлення полікарбонату для теплиці компенсує витрати та прослужить більше десяти років.

11. Які овочі та коли вирощують в теплицях

В теплиці можна вирощувати практично все. Але варто враховувати:

- сумісність окремих овочів — різні культури нерідко мають різну потребу в зволоженості ґрунту, рівні температури, освітленості .
- терміни зростання — щоб одна рослина не затіняла іншу.

Першими в теплицю висівають холодостійкі культури, що добре почувують себе при нічних температурах +5–7°C. За наявності опалення це можливо в кінці лютого–першій половині березня. Зазвичай одразу в теплицю висіваються:

- рукола;
- шпинат;
- цибуля на перо;

- салати;
- горох;
- редис;
- рання капуста;

Переносимо розсаду в теплицю

Зелень поступово з'їдається, капуста пересаджується у відкритий ґрунт. А в теплицю на вільні місця переселяють зміцнілу розсаду основних овочів:

Томати переїжджають в середині квітня – на початку травня (коли температура повітря в теплиці буде стабільно не менше +14–16°C, а земля прогріється); Поки томати маленькі, поряд з ними висівають базилік або ранній буряк. Міцні високі стебла помідорів залишають достатньо місця для менших культур. Враховують, що томати «не дружать» з перцем та баклажанами.

Огірки переміщують в теплицю з середини березня (якщо є можливість досвічувати або з другої половини квітня (земля має прогрітися хоча б до +15°C). Огірки небажано садити поруч з томатами через різний «характер». Огіркам потрібен рясний полив, спека, певна задуха та мінімальне підживлення — тоді як томати вимагають стриманого поливу під корінь, помірної температури, провітрювань та щедрого внесення добрив.

Перець та баклажани пересаджують в середині травня–на початку червня (ім необхідна температура повітря +22–25°C). Перець, баклажани, листовий салат, редис варто садити по бокам теплиці в безпосередній близькості до огірків — так рослинам буде комфортно.

Якщо теплиця не опалюється, то терміни пересадки розсади зміщуються на 1–2 тижні залежно від погоди (тепла чи холодна весна).

Після збору урожаю можна висівати в теплицю сидерати, які покращать якість ґрунту. Восени сіють редьку, суріпицю, бобові, гречку; під саму зиму — рапс, гірчицю, люпин, конюшину, фацелію, озимі.

Як поливати розсаду в теплиці

Розсаду в теплиці поливають під корінь теплою водою. Уникають потрапляння вологи на листя, щоб не спровокувати фітофтороз.

Частота залежить від погоди та культури. Наприклад, огірки влітку доводиться поливати ледве не щодня, тоді як помідорам достатньо двох раз на

тиждень. Проте прохолодною весною може вистачити і одного разу на тиждень — оцінюють стан землі (суха чи ні) та листків (в'ялі чи ні).

Поливають рослини рано вранці або ввечері, бо при палючому сонці корні не насичуються вологою.

Три–шість днів не поливають розсаду одразу після пікіровки та перед висадкою у відкритий ґрунт.

Як зберегти тепличну розсаду від хвороб та шкідників

Основні способи профілактики хвороб та шкідників у теплицях направлені на зменшення збитків. Варто:

- висівати сидерати — редька, віка, люпин відлякують шкідників, а чорнобривці не любить білокрилка;
- розсаджувати на різних ділянках культури, які приваблюють ідентичних комах та схильні до однакових хвороб;
- своєчасно вносити добрива, біофунгіциди та біоінсектициди, щоб підвищити імунітет рослин;
- провітрювати теплицю та не переливати землю (але враховуючи потреби культури);
- прополювати грядки, прибирати вирвану траву (в ній можуть ховатися комах);
- регулярно обстежувати рослини та видаляти пошкоджені/хворі екземпляри, аби не допустити розповсюдження захворювання або шкідника.

Коли пересаджувати розсаду з теплиці у відкритий ґрунт

Першою у відкритий ґрунт переходить холодостійка капуста — як правило, в середині–кінці квітня, поки земля зберігає зимову вологу.

Томати переселяють у середині травня, коли температура повітря сягає +18–20°C вдень та не опускається нижче +14°C вночі. Через тиждень після цього пересаджують перець та баклажани.

Огірки або все життя вирощуються у теплиці під плівкою, або ж у травні–червні їх пересаджують із стаканчика у відкритий ґрунт. Денна температура має складати +20–25°C.

Кабачки, гарбузи, кавуни, диня переносяться на постійне місце з кінця травня по середину червня. Орієнтовна денна температура — +25–28°C.

Догляд за теплицею не буває простим, адже це — окремий світ, де панує людина. В закритому приміщенні яскравіше проступають всі помилки. Але й зусилля приносять значний результат, про який на звичайному городі не можна і мріяти.

12. Сівозміна та сумісність культур

Сівозміна - це чергування тих чи інших садових культур в правильному порядку на обмеженій площі ділянки.

Сівозміна дозволяє:

- зменшити засміченість бур'янами;
- збільшити активність ґрунтової мікрофлори;
- знизити ризик зараження посадок грибками, вірусами, бактеріями;
- запобігти поширенню шкідників;
- зберегти поживність ґрунту на високому рівні;
- поліпшити її структуру.

Чергування культур на городі

Попередник	Наступна культура
 Бобові	перець, капуста, кабачок, баклажан, цибуля, часник, картопля
 Буряк	томат, перець, огірок, кабачок, баклажан, бобові, цибуля, часник, картопля
 Гарбуз	часник, цибуля, капуста качанна, горох, квасоля, соя
 Кабачок	баклажан, бобові, капуста, морква, цибуля, часник, буряк, картопля
 Капуста	томат, перець, огірок, кабачок, баклажан, бобові, морква, цибуля, часник, картопля, буряк
 Картопля	огірок, капуста, бобові, морква, цибуля, часник
 Кріп	горох, квасоля, соя, цибуля, капуста рання та кольорова
 Кукурудза	огірок, кабачок, томат, перець, морква, цибуля, часник, буряк, картопля
 Морква	томат, перець, капуста, баклажан
 Огірок	перець, томат, капуста, баклажан, бобові, морква, цибуля, буряк, часник, картопля
 Перець	капуста, бобові, морква, цибуля, буряк, часник
 Петрушка	горох, квасоля, соя, цибуля, капуста рання та кольорова
 Салат	горох, квасоля, соя, цибуля, капуста рання та кольорова
 Томат	капуста, бобові, морква, цибуля, буряк, часник
 Цибуля	перець, огірок, капуста, баклажан, бобові, картопля
 Часник	перець, огірок, кабачок, баклажан, бобові, картопля

Сумісність культур

- баклажан і квасоля, перець, цибуля;
- боби і картопля, морква, редис, буряк;
- диня і кукурудза;
- кабачок і томат;
- капуста і буряк, огірок;
- картопля і календула, кукурудза;
- цибуля і морква, огірок;

- морква і горох;
- томат і базилік, часник;
- огірок і кукурудза та ін.

Проміжні посіви

Основна роль проміжних посівів полягає в тому, щоб збирати поживні речовини з глибших шарів ґрунту, де вони недоступні для більшості культур, а потім накопичувати у вигляді органічної речовини в поверхневому шарі. Водночас рослинний покрив захищає ґрунт від водної та вітрової ерозії, а також від надмірного випаровування.

Важливим є вибір правильних рослин для вашого ґрунту, погодних умов або культури, які вирощуються як основні.

Гірчиця або фацелія підходять для всіх типів ґрунтів, але не для всіх сівозмін. Фацелія, серадела (однорічна кормова рослина родини бобових), люпин, жито та соняшник мають більшу толерантність до нестачі води та бідніших ґрунтів. У свою чергу, горох та біб краще висівати на компактних та добре зволжених ґрунтах, що дасть змогу краще використати потенціал цих більш вибагливих видів.

Найдешевшою проміжною культурою вважається гірчиця. Цей популярний вид найкраще сіяти в нормі 15 кг/га. Добре розвинене насіння гірчиці дає 80 кг/га N, 30 кг/га P₂O₅ і 120 кг/га K₂O.

Люпин також популярна проміжна культура. Він дає можливість отримати близько 200 кг/га N, 30 кг/га P₂O₅ і 100 кг/га K₂O.

Біб теж можна висівати як проміжну культуру. Через велике та важке насіння його висівають у нормі близько 200 кг/га. Боби виробляють 120 кг/га N, 40 кг/га P₂O₅ і 130 кг/га K₂O.

Горох також може бути цінною проміжною культурою. Оптимальна норма висіву — 150 кг/га. Горох дає 100 кг/га N, 35 кг/га P₂O₅ і 100 кг/га K₂O.

Фацелію також культивують як проміжну культуру. Для цього її висівають у нормі 10 кг/га. Фацелія виробляє 65 кг/га N, 40 кг/га P₂O₅ і 150 кг/га K₂O.

13. Добрива

Органічні добрива: такі, як компост, навоз, перегній, які містять органічні речовини і незамінні мікроелементи.

Мінеральні добрива: це хімічні речовини, такі як азот, фосфор, калій, сірка, які забезпечують рослини поживними речовинами.

Норми внесення органічних добрив

Культури	Середні дози гною в т/га
картопля	30-50
огірок	40-50
капуста білокачанна	50-80
ріпчаста цибуля	30-40
озиму пшеницю	0,02-0,04

Норми внесення мінеральних добрив

Групи культур	Добрива		
	Азотні	Фосфорні	Калійні
Овочеві	перед посадкою: 5-12 г/м ² , під час вегетації: 5-10 г/м ² , позакоренева до цвітіння: 50-60 г/10 л води (3л розчину/ сотка)	простий суперфосфат: 30-50 г/м ² в основне підживлення та 15-25 г/ м ² при повторному, подвійний суперфосфат: 15-28 г/м ² в основне та 10 г/м ² при повторному, фосфоритне борошно: 80 г/м ²	хлористий калій: 20-40 г/м ² в основне та 3-5 г/м ² при повторному, калімагnezія: 25-30 г/м ² , сульфат калію: 15-20 г/м ² , калійна сіль: 30-40 г/м ²
Флодово-ягідні та декоративні	у ґрунт: 15-20 г/м ² , позакоренева, через 5-6 днів по закінченні цвітіння та повторно через 25-30 днів: 20-30 г/10 л води		

Норми внесення різних видів мінеральних добрив на родючих та бідних ґрунтах

Види добрив	Норма внесення на 1сотку, кг фізичної ваги	
	На родючих ґрунтах або за умови засто- сування органічних добрив	На бідних ґрунтах або за умови недостат- нього застосування органічних добрив
Аміачна селітра	2,5-3,4	3,4-4,3
Сечовина	1,9-2,6	2,6-3,3
Калій хлористий (во- сени)	2,4-2,7	3,1-4,0
Калімаг	5,6-6,4	7,2-8,8
Нітроамофоска 10:10:10	9,0-12,0	12,0-15,0
Нітроамофоска 16:16:16	5,6-7,5	7,5-9,3
Амофос 12:50	7,5-10,0	10,0-12,5
Азофос 22:22	4,1-5,4	5,4-6,2

примітка * Хлористий калій вносять під картоплю тільки восени, щоб впродовж зими вимився хлор, який згубно впливає на картоплю

14. Сидерати

Сидерати – це спеціальні культури, які садять з метою відновлення стану ґрунту або надання йому конкретних властивостей. Вони грають свою роль в двох актах. Спочатку сидерати рослинною масою захищають від бур'янів, вітрів і насичують ґрунт мікроелементами в процесі вегетації. По-

тім їх зрізають і використовують насичені мінералами стебла в якості добрива. Їх закладають в землю або залишають на поверхні у вигляді мульчі.

Види сидератів

- бобові (горох, сочевиця, люцерна, квасоля, люпин, конюшина, соя, вика, нут, буркун, чина і конюшина);
- злакові (пшениця, ячмінь, овес, жито і сорго);
- хрестоцвіті (ярий ріпак, біла і сиза гірчиця, суріпиця і редька);
- гречані (гречка);
- гідрофілен (фацелія);
- складноцвітні (соняшник і календула);
- амарант (амарант).

15. Отрута від шкідників

Частіше за все беніфіціари нашого проєкту зверталися до нас за допомогою з діючими отрутами від шкідників таких як білокрилка, колорадський жук, попелиці, совка та багато інших.

Ми радимо використовувати:

- **ФУНГУС** (тривалий період захисної дії до 30 днів, ефект спостерігається через 24 години після обробки саду. Діюча речовина розводиться у 8 літрах теплої води.
- **СЕЗАР** - препарат забезпечує захисний ефект від шкідників на період до 28 днів, ефект помітний вже через 20 хвилин після обробки. Засіб

активно діє при високих та низьких температурах. Обробляти можна як картоплю, так і томати. Препарат потрібно розводити 1 пакет на 4 літри води кімнатної температури.

- **ТЕМПО** (препарат від білокрилки та попелиць) норми застосування 3г. на 7-8 літрів води. Обприскування в період вегетації.
- **ЛІПОМАКС** зменшує швидкість випаровування робочого розчину та захищає від розмноження шкідника.
- **КОРАГЕН** препарат від попелиць як на картоплі, так і на помідорах. Ефект помітний вже через годину.
- **АКТАРА** - отрута від колорадського жука. Препарат потрібно розводити 1 пакетик на 7-8 літрів води кімнатної температури. Обприскування картоплі цим препаратом тільки на заході сонця. В спеку заборонено користуватися цією отрутою, адже погорять кущі картоплі.

Ще приклади хороших отрут від шкідників:

- Турбо престо
- Ампліго
- Наповал
- Енжіо
- Імексаб
- Біотлін

16. Готуємо землю на зиму

При правильній осінній обробці ґрунту навесні буде досить поверхневого розпушування. Тому до початку зими необхідно встигнути провести всі основні заходи з підготовки городу до зимівлі.

Першим ділом грядки очищають від гички і коріння бур'янів. Після чого

насичують ґрунт поживними речовинами. У ґрунт будь-якого типу вносять органічні та комплексні мінеральні добрива з фосфором і калієм. Якщо ви вирощуєте на цьому місці культури не кожен рік, то добрива можна вносити 1 раз на 3-4 роки.

На важких глинистих ґрунтах додатково вносять попіл, пісок, компост або листовий перегній. Завдяки цьому ґрунт стане пухким і водопроникним. У піщані ґрунти додають перепрілий компост, листовий перегній або тирсу. Це допоможе затримати в землі вологу. А кислі ґрунти нейтралізують за

допомогою крейди, доломітового борошна або вапна. Найчастіше ґрунт вапнують на глибину 20 см.

Восени перекопування можна проводити двома способами:

- Безвідвальним - викопану землю не перевертають і не розбивають. При такому методі зберігається природна мікрофлора ґрунту.
- Відвальним - ком землі перевертають і зашпаровують верхній шар на глибину багнета лопати. При такому способі перекопування ґрунту насіння бур'янів сильно заглиблюють і взимку не можуть прорости, а личинки комах-шкідників, навпаки, виявляються на поверхні ґрунту і гинуть з настанням морозів.

Важко однозначно сказати, який із способів краще. Але, який би метод ви не вибрали, не розбивайте земляні грудки, щоб ґрунт не замерз. До весни він просочиться вологою і стане розсипчастим.

Перекопування проводять лопатою або вилами. У місцях, де ви плануєте навесні посіяти ранні культури, ґрунт краще перекопувати на меншу глибину (до 15 см). У такому випадку після сходу снігу ґрунт швидше просохне.

Якщо на вашій ділянці у ґрунті живе велика кількість дощових черв'яків,

при перекопуванні використовуйте тільки вила. Оскільки лопата порушить життєдіяльність черв'яків - творців гумусу. Альтернативний спосіб обробки ґрунту - посів сидератів. Через місяць після посіву коріння рослин підрізають плоскорізом і залишають зелену масу

Прихильники органічного землеробства закликають не перекопувати ґрунт восени, а просто розкидати по поверхні гній або золу, не закладаючи в ґрунт. Крім того, вони радять залишити на грядках бадилля від прибраних рослин (без ознак захворювань) і замульчувати його листовим опадом, хвою або травою, а зверху накрити картоном. До наступного по-

сівного сезону все це перегниє і стане відмінним добривом.

Підготовка ґрунту до зими в теплицях і парниках трохи відрізняється. Ідеальний варіант - це зняти шар землі товщиною 7-10 см (тут зазвичай скупчуються личинки шкідників, патогенні мікроорганізми, а також спори грибків) і замінити його свіжим ґрунтом.

При цьому не можна брати звичайну землю з городу, оскільки в ній теж можуть мешкати паразити. Приготуйте ґрунт самостійно з органіки (гною), деревної золи і піску або тирси. Рівномірно розкладіть ґрунт у теплиці і обробіть його мідним купоросом або розчином марганцівки. Після чого

перегнивати прямо на грядках.

Покладіть на грядки мульчу (наприклад, солому, бадилля кукурудзи або ялиновий лапник) і закрийте теплицю.

Землю з теплиці не рекомендується розсипати в саду або городі, оскільки в ній міститься велика кількість патогенних мікроорганізмів. Її краще насипати в якомусь місці на території ділянки і посипати вапном. Влітку купу треба ретельно перекопати, а через 1-2 роки можна повернути в теплицю або розсипати на грядках в городі.

Але якщо замінити верхній шар ґрунту в теплиці не виходить, продезінфікуйте землю одним з описаних нижче способів:

- пролийте окропом і накрийте плівкою (гарячий пар знищить бактерії і личинки комах), через добу плівку приберіть, а землю підрихліть, повторіть процедуру ще 2 рази;
- рясно пролийте ґрунт темно-рожевим розчином марганцівки;
- полийте мідним купоросом (1-2 ст. л. на 10 л води);
- посипте ґрунт хлорним вапном (100-200 г/кв. м) і перекопайте на глибину 20 см (точна норма внесення цієї речовини залежить від кислотності ґрунту та її механічного складу);
- пролийте землю розчином формаліну (200 г на 10 л води) з розрахунку 10 л на 1 кв. м, зберіть просочений ґрунт у купу і залиште на 2-3 дні. Потім на 3-4 дні відкрийте в теплиці всі вікна і двері, щоб вивітрився запах.
- Після чого ґрунт добре перекопайте;
- використовуйте спеціальні біопрепарати для знезараження ґрунту в теплицях.

КОНТАКТИ

«Хлібороб», приватна агрофірма

Миргородський р-н Полтавська обл. 37674

Ячмінь, пшениця, насіння і зерна їстівні, соняшник, насіння соняшника
0535532299

«Нива», сільськогосподарське ПП

Шишацький р-н Полтавська обл. 38021

Зернові культури, злаки і псевдозлаки, ячмінь, гречка, кукурудза на стрижні качана, просо, овес, жито, пшениця, насіння і зерна їстівні, соняшник, насіння соняшника, молоко, молочні і кисломолочні продукти

0535293735

«Подоряка», агрофірма, ПП

Решетилівський р-н Полтавська обл. 38411

Зернові культури, злаки і псевдозлаки, ячмінь, гречка, кукурудза на стрижні качана, просо, овес, жито, пшениця, насіння і зерна їстівні, соняшник, насіння соняшника, цукроносні сільськогосподарські культури, буряк цукровий, олійні і ефіроолійні сільськогосподарські культури

0536393579

«9 Січня», дослідне господарство, ДП

Хорольський р-н Полтавська обл. 37862

Зернові культури, злаки і псевдозлаки, ячмінь, гречка, кукурудза на стрижні качана, просо, овес, жито, пшениця, насіння і зерна їстівні, соняшник, насіння соняшника

0536296343

Поливні системи

ТМ «Полімерсклад»

Широкий асортимент поливних систем, включаючи шланги та аксесуари.

+380 (66) 775-77-39

+380 (68) 775-77-39

polymersklad.com.ua

«Torg Optom»

Спеціалізуються на системах капельного поливу та інших продуктах для садівництва.

Можливість оптових закупівель.

torg-optom.com.ua

«Variant Irrigation»

Пропонують різні види зрошувального обладнання, включаючи дощувальні машини та комплектувачі.

Проводять монтаж та обслуговування систем.

variant-irrigation.com.ua

«TutOpt»

Пропонують різноманітні поливні системи, включаючи шланги, системи крапельного поливу тощо.

Можливість оптових закупівель.

tutopt.com.ua

«Агромаркет»

Великий вибір товарів для садівництва, зокрема поливних систем.

+380 (50) 111-22-33.

agromarket.ua

Ремонт

Будівельні матеріали – доставка по всьому Харківському району.

Шифер, доски, профнастіл, цемент, пісок, гравій, толь та багато інших матеріалів.

+ 38 (063) 460-56-36

Будматеріали різних видів. Оптові ціни. Доставка.

Брус, шифер, доска, цемент, шурупи, пісок, шпаклівка (старт, фініш)

+ 38 (050) 977-05-92

Магазин «Моноліт»

Все для ремонту: фарби, шпаклівка, крейда, вапняк, пензлики, цвяхи

+ 38 (050) 924-78-74

